

Schriftlezing: Psalm 95

Tekst: idem

Baflo:

Ps. 100:1,2,3,4

Ps. 95:1,2

Ps. 95:3

Ps. 95:4,5

Gez. 179b

Lb. 409:1,2,5

Kantens/Middelstum:

Ps. 100:1,2,3,4

Ps. 119:1,2

Ps. 95:1,2

Ps. 95:3

Ps. 95:4,5

Lb. 409:1,2,5

Gehouden te: Baflo, 12-08-12 (14.30 u.)

Kantens/Middelstum, 19-08-12 (9.30 u.)

Thema: Komen en knielen; luisteren en leren.

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

Hebben we niet iets vergeten te doen in deze kerkdienst tot nu toe?

"Even nadenken. Nee, ik zou het niet weten," zegt u. "We hebben alle elementen uit de liturgie voor de middagdienst / morgendienst gehad tot op dit moment. Wat hebben we dan overgeslagen?"

Knielen voor de Heer. Dat staat in Psalm 95:3, die we straks gaan zingen:

*"Komt, knielen wij voor God die leeft,
voor Hem die ons geschapen heeft:
Hij wil ons als zijn kudde weiden."*

Gekomen zijn we in de kerk, in Gods huis. Voor het aangezicht van de HEER. Gejubeld voor Hem hebben we ook al. Psalm 100. Een echte 'binnenkomerspsalm'. Introïtuslied noemen we dat. Net als het begin van Psalm 95.

Maar we hebben niet geknield. Dat doen we immers nooit in de kerk. Niet als gemeente samen in elk geval. We volgen trouwens wel meer aanwijzingen uit de psalmen niet op. Deze bijvoorbeeld:

"Looft Hem, vangt de reidans aan..." Een reidans heb ik nog nooit meegemaakt in de kerk. U ook niet, vermoed ik. Maar goed...

Knielen in de kerk, dat is toch rooms? Dat dacht ik vroeger wel. En misschien denk ik het nog wel een beetje. In Rooms Katholieke kerken vind je kerkbanken met knielplanken. In protestantse kerken niet. Het zit niet in de protestantse traditie en in de gereformeerde eredienst.

Misschien zijn we daarmee wel een wezenlijk element kwijtgeraakt in de loop van de eeuwen. Een bijbelse houding, waarmee onze broeders en zusters in Gods gemeente van het Oude Testament in elk geval hun eerbied voor de Heer lieten zien.

Knielen voor de Heer, de God die leeft en die de Koning is, is bijbels. Wij gaan staan uit eerbied voor de koningin of voor God.

De aankleding van onze erediensten is sterk cultureel bepaald. Er staat een sterk West-Europees stempel op. Daar is in onze situatie niet bij voorbaat iets mis mee. We zijn en blijven gereformeerde Nederlanders. In andere werelddelen en culturen doen ze het anders. Dat hoeven wij niet te imiteren. Evenmin als wij onze gereformeerd geachte vormen naar andere culturen hoeven te exporteren als de enig bijbels verantwoorde manier van eredienst.

Belangrijk voor gelovigen in elke cultuur is de vraag: Hoe verschijnen we voor God? Hoe komen we bij Hem? Welke houding nemen we aan en laten we zien, in de eredienst als brandpunt van heel ons leven?

Vanuit Psalm 95 zou ik de voorgeschreven houding willen typeren met de vier begrippen in de twee woordparen die ik al noemde:

Komen en knielen; luisteren en leren.

Daarmee is tegelijk de verdere structuur van deze preek aangegeven.

1. Komen en knielen.

Psalm 95 is een heerlijke psalm om enthousiast te zingen, ook op onze Geneefse melodie.

*"Komt, laat ons juichen voor de HEER,
een lofzang zingen, Hem ter eer,
met snarenspeel Hem blij begroeten."*

We doen dan op onze manier, wat Gods gemeente in het Oude Testament deed, wanneer men de tempel binnenkwam voor de eredienst. Elkaar oproepen en aansporen om voor God te juichen, om Hem toe te jubelen met de hele gemeente. Het is immers zondermeer een vreugdevolle bezigheid om naar de tempel te gaan. Om naar de kerk te gaan voor God. Het volk van God komt graag samen om de Heer te dienen.

Dat mogen we in gedachten voor ons zien bij deze psalm. Het tempelplein vol met mensen vanuit het hele land. En zingen voor de HEER en met een loflied op de lippen de poorten binnengaan en het heiligdom van God betreden.

De gelovigen zingen het elkaar toe - op aanwijzen van de dichter / voorzanger – en ze wekken elkaar op om niet stil te blijven. Maar God uitbundig toe te juichen. "Want Hij is voor ons een rots; Hij is ons behoud!"

Het wonderlijke van de psalmen is, dat het woorden van mensen zijn. Van de dichter en van de zingende gemeente van God. De psalmen komen recht uit het hart van de gelovigen, van het volk van God. Ze weerkaatsen veel van de ervaring van mensen met God in het geloof. In psalmen wordt geroepen, geklaagd, gebeden en wordt de Heer geprezen om wie Hij is en wat Hij doet.

Maar tegelijk zijn die mensenwoorden ook woorden van God. Hij legt ze door zijn Geest ons op de lippen. Om te zingen, om daarmee ook elkaar aan te spreken en aan te sporen in de dienst van God.

*"Kom, laten wij jubelen voor de HEER,
juichen voor onze rots, onze redding.
Laten wij hem naderen met een loflied,*

hem toejuichen met gezang.” (vs. 1,2)

Wanneer we dat zeggen en zingen en zo elkaar opwekken tot de lof van de Heer, dan bedienen we elkaar het Woord van God, kun je zeggen. Dan houden we elkaar de woorden van de Heer voor. We sporen elkaar aan tot blijde vreugde in het geloof en de eredienst.

Juichen voor de Heer is niet iets dat je alleen doet. Daar heb je een tempelplein vol mensen voor nodig. Of een kerk vol. Misschien zelfs een stadion vol, bij grote evenementen.

Hoe groter het enthousiasme, hoe blijer de mensen gaan zingen. En het volume neemt vanzelfsprekend toe. Ik vind het als voorganger altijd weer prachtig om te horen: een kerk vol enthousiast zingende gelovigen. Je voelt soms de koude rillingen over je rug lopen.

“Kom, laten wij jubelen voor de HEER ...”

Dan moet je ook echt komen. Komen bij de Heer, komen in de gemeente van God en van Christus. Daar waar Hij je roept en uitnodigt te verschijnen.

Aansporingen zoals deze lijken veel op de aansporingen, die we in de brief aan de Hebreëen vinden.

“... laten we God dan naderen met een oprecht hart en een vast geloof

.....

Laten we opmerkzaam blijven en elkaar ertoe aansporen lief te hebben en goed te doen.” (Hebr. 10:22,24)

Dat is niet zo vreemd. Want deze brief sluit direct aan bij Psalm 95 in aansporing, onderwijs en waarschuwing. Dit komt aan het slot van de preek terug.

“Kom,...” zeggen de kinderen van God tegen elkaar. *“Kom op, laten we juichen voor de Heer. Pak je muziekinstrumenten erbij, als je die hebt en als je die kunt bespelen. Laten we ter ere van de Heer juichen met snarenspeel.”*

Waarom? Nou, wat denk je?

*“De HEER is een machtige God,
een machtige koning, boven alle goden verheven.” (vs. 3)*

Hier heb je weer de belijdenis van de Heer, de Koning. Het overkoepelende thema van de ‘negentigers’, de psalmen in de negentig.

De Heer is Koning. Hij steekt in macht en heerlijkheid ver boven alle goden uit. Kijk maar.

*“Hij houdt in zijn hand de diepten der aarde,
de toppen van de bergen behoren hem toe,
van hem is de zee, door hem gemaakt,
en ook het droge, door zijn handen gevormd.” (vs. 4,5)*

De diepten van de aarde, dat verbinden de mensen in het Oude Testament met de macht van het dood en het dodenrijk. De kwade machten huizen in die diepte en de duisternis van de aarde.

En de toppen van de bergen waren in de beleving van de heidenen van toen de woonplaatsen van de goden.

Maar de HEER is een groot Koning boven alle goden. De zee en het vaste land behoren Hem toe. Hij is immers de Schepper van hemel en aarde. Niets van wat zich als god of macht aandient of vereerd wordt, kan aan de HEER tippen of Hem evenaren.

Reden te over om Hem, de grote Koning met jubelende lofzangen te prijzen in zijn huis, daar waar immers alles van Hem spreekt.

"Kom, laten wij jubelen voor de HEER...!"

Maar daarmee zijn we er nog niet. We komen al zingend en jubelend steeds dichterbij God de HEER en dan moeten we op de knieën voor Hem. Zo ging dat ook in de tempel, in de eredienst toen.

Zo mag u het zich bij Psalm 95 ook voorstellen. In vers 6 vinden we een tweede aansporing. Nog een uitnodiging om te komen, om dichterbij te komen voor de Heer.

*"Ga binnen, laten wij buigen in aanbidding,
knielen voor de HEER, onze maker."*

Zingend en juichend is de gemeente van God door de poort gegaan; de voorhof in getreden. Vanuit de buitenste voorhof naar de binnenste. Daar waar het grote brandofferaltair staat. Daar hebben de gelovigen een direct zicht op het heiligdom van de Heer. Op de plaats, waar men weet, dat de Heer is en woont.

Dichterbij kunnen de Israëlieten niet komen. Zij mogen de tempel zelf niet binnengaan. Dat mogen alleen de priesters namens hen. En de hogepriester alleen mag het allerheiligste binnengaan. Een keer per jaar.

Men verschijnt voor het aangezicht van de HEER, de grote Koning. En dan ga je op je knieën, in aanbidding. Je maakt je klein voor God uit eerbied voor Hem.

Komen en knielen dus. Je wordt niet op je knieën gedwongen. Dat doen machtsbeluste dictators met hun overwonnen vijanden. Je gaat op je knieën uit overtuiging, omdat God groot is. Koning, Redder, Rots van je behoud.

*"Ja, hij is onze God
en wij zijn het volk dat hij hoedt,
de kudde door zijn hand geleid."*

De beelden worden teerder: de schapen en de herder. Bekende beelden uit de bijbel. Psalm 23; Johannes 10: de goede herder en zijn schapen voor wie Hij zijn leven geeft.

"De HEER is onze God; wij zijn zijn kudde." Dat geloof doet Gods gemeente knielen voor de Heer. Die overtuiging, die afhankelijkheid van Hem. Ze vertrouwen helemaal op de Heer en ze laten dat zien door een nederige en geheel afhankelijke houding aan te nemen.

Schapen knielen soms ook. Heb ik wel eens gezien: schapen op de voorpoten geknield en gras etend.

Knielen, dat betekent je geestelijk klein maken en klein weten en je buigen voor de Heer in afhankelijkheid en eerbied.

Moet je vandaag daarvoor letterlijk op de knieën? Een vloer van gewassen grint of van hout is behoorlijk hard. Verkeerd is het in elk geval niet. Maar het belangrijkste is je houding tegenover de Heer, ook in de kerk. Je eerbied voor Hem. Wil je je rug recht houden of wil je buigen voor God?

Komen en knielen, voor de Heer, de grote Koning. Voor God onze Maker. Daartoe mogen we elkaar aansporen.

(zingen: Psalm 95:3)

2. Luisteren en leren.

Daar lig je dan, als gelovige Israëliet. Op je knieën op het tempelplein. Of: daar zit je dan, als gelovig christen in de kerk op je stoel. Met een blij hart. Het jubellied voor de HEER nog in je oren, op je lippen. En in je hart, hopelijk. Dat laatste vooral. Want op je hart komt het aan.

Ineens klinkt er een andere stem. Van de kant van de tempel. Van de kant van God. De stem van een voorganger, een profeet, tempelleraar of priester. En de lofzang verstomt. De gemeente wordt stil.

Weer klinkt er een opwekking en aansporing. Maar nu van een andere toon dan eerst.

"Luister vandaag naar zijn stem:..." (vs. 7)

Die stem lijkt qua toon en inhoud het juichende optimisme en het jubelende godsvertrouwen te doorbreken. Of in elk geval te temperen. Het is alsof die stem wil zeggen: "Juichen voor God is goed. Hem loven levert bouwstenen voor zijn troon. Maar niet oppervlakkig, zonder dat je hart er echt bij is. Je kunt juichend tot de HEER komen en voor Hem je neerbuigen, maar als je je oren en je hart dicht hebt, dan is er iets grondig mis."

Na het juichen is het dus tijd om te luisteren naar wat de Heer te zeggen heeft.

Vandaag. Op de dag, dat Gods gemeente deze psalm zingt en in Gods huis gekomen is. Nu u genaderd bent voor het aangezicht van de HEER. Dat geldt voor elke eredienst in tempel of kerk. Want Psalm 95 is niet gedicht om alleen een eerste keer gezongen te worden.

Dat heden is dus zovaak Gods gemeente bijeenkomt om te zingen en te luisteren naar de Heer. Daar heb je dan twee basiselementen in elke eredienst: juichen voor God en luisteren naar zijn woord en onderwijs. Ze zijn beide van gelijk gewicht, wanneer het woord van God klinkt.

De aansporing klinkt om nu te luisteren, om te voorkomen dat de lofzang ijdel wordt en hol gaat klinken.

Waarom deze waarschuwende wens van de dichter of van de spreker van de kant van de tempel? Wat wil de Heer zelf daarmee zeggen?

God signaleert kennelijk het gevaar van oppervlakkigheid. Van het vergeten van de HEER in de praktijk ondanks de vrome woorden en de uitbundige psalmen en lofliederen.

De Heer wordt soms zelfs gewoon zat van het gezang van zijn volk. Namelijk, als men zijn leven niet afstemt op de woorden en het recht van God. De profeet Amos moet zeggen:

"Bespaar mij het geluid van jullie liederen; de klank van jullie harpen wil ik niet horen. Laat liever het recht stromen als water, en de gerechtigheid als een altijd voortvloeiende beek." (Amos 5:23,24)

Dat zegt de stem van de Heer in Psalm 95 niet. Maar Hij spreekt wel woorden van gelijke ernst. De situatie, waarin die woorden voor het eerst geklonken hebben is niet precies helder.

Maar de Heer heeft kennelijk reden om de huidige generatie de lessen van het verleden voor te houden. Want het geslacht van vandaag moet niet in de fout van de voorvaderen vallen.

De psalm vat kennelijk woorden van de Heer samen en geeft die samengevatte woorden van God aan de gemeente door. Een korte preek in dichtvorm en op melodie wordt het hier in Psalm 95.

De Heer wijst de hoorders van heden in zijn huis op het gedrag van hun voorvaderen in de woestijn. Dat vertellen houdt al dan niet met zoveel woorden de waarschuwing in om het niet zo te doen. "Leer vandaag van je voorvaderen hoe het niet moet qua houding tegenover Mij," zegt de Heer.

"Verhardt uw hart niet," zegt de Heer. "Wees niet koppig, zoals jullie voorouders. Zij daagden Mij uit in de woestijn, bij Massa en Meriba. Ze hadden mijn werk gezien: de uittocht uit Egypte, de doortocht door de Schelfzee, de ondergang van het Egyptische leger en nog veel meer.

Maar toen er na een poosje geen water was, protesteerden ze tegen Mij. Ze daagden Mij uit. Ik moest nu ook maar eens voor water zorgen. Ze zeiden: *"Is de HEER nu in ons midden of niet?"* (Ex. 17:7)

Dat vindt de Heer uitdagend. Zulk denken en spreken noemt Hij: 'Mij verzoeken, Mij op de proef stellen.' Alsof Hij echt niet in hun midden was... Maar dat hadden ze toch gezien. Bovendien, dat is de naam van de HEER: "Ik ben die Ik ben."

Daar mag Gods gemeente niet aan twijfelen. Dat hoeft ook niet.

De Heer heeft dit geding van zijn volk tegen Hem kennelijk zo hoog opgenomen, dat Hij er eeuwen later nog aan herinnert en het nageslacht op die manier waarschuwt om niet te doen als hun voorvaderen.

De Heer negeren, Hem uitdagen, dat doe je niet ongestraft. Dat uitdagende gedrag van Israëls voorgeslacht was helaas ook niet een ongelukkig incident. Het bleef kenmerkend voor hun houding gedurende de veertig jaar van de woestijntocht. Die veertig jaren waren een gevolg van dat ongeloof. Straf van God.

De Heer zegt nota bene van zijn eigen volk:

"Veertig jaar voelde ik weerzin tegen hen.

Ik zei: "Het is een stuurloos volk dat mijn wegen niet wil kennen." (vs. 10)

Ik vraag mij, dit lezende en zingende, vol schrik af: "Zou God zich soms ook ergeren aan het kerkgeslacht van vandaag?"

Zeg niet te snel: "Nee, dat valt wel mee. Wij zijn toch Gods volk, de gemeente van Christus, de schapen die Hij weidt." Ja, maar dat was Israël in de woestijn ook. En evengoed de generatie uit de ontstaanstijd van Psalm 95.

Die woestijngeneratie maakte het zo bont, dat ze de toegang tot het beloofde land verspeelden, door hun hardnekkig ongeloof. Door hun harde harten. Gods ergernis en verdriet waren zo groot dat Hij onder ede besloten heeft dat geslacht van zijn volk niet binnen te laten in zijn rust. Op de plaats van zijn rust. Lees de uitgebreide versie van Gods eed maar na in Numeri 14:20-24 en Deuteronomium 1:34 en 35. De psalm vat een en ander samen in de woorden van de Heer zelf:

*"En ik zwoer in mijn woede:
"Nooit gaan zij mijn rustplaats binnen!"*

Hier eindigt Psalm 95, met de herinnering aan het foute gedrag van de voorvaderen en aan de eed van de Heer.

Nogal abrupt, nietwaar. Hoe moeten we er nu verder mee? Schouder ophalen, gewoon verder gaan en opnieuw het begin van Psalm 95 aanheffen:

*"Kom, laten wij jubelen voor de HEER,
juichen voor onze rots, onze redding."*

Als we dat doen overschreeuwen we onszelf. Hebben we de boodschap van de psalm dan wel begrepen, in beide delen?

Hoe moeten we dan reageren? Als geslagen honden afdruipt met de staart tussen de benen en met het gevoel dat je bij de Heer van een koude kermis thuis komt? Dat ook niet. We zijn geen honden, maar schapen van de Heer, die Hij weidt. Dat mogen we in het geloof vasthouden, ondanks alles.

Luisteren en leren, dat is de goede reactie ook voor ons. De woorden van God ter harte nemen. Vandaag, heden, wanneer u de stem van God hoort.

Kom, laten wij ook ter harte nemen wat we lezen in de brief aan de Hebreeën. Een gemeente van christenen uit de Joden, die weer in een woestijntijd waren terechtgekomen. Bemoedigt als hun leven werd door verdrukking, vijandschap, tegenslag. Was het zo'n 40 jaar na Pinksteren?

De brief haalt Psalm 95 aan en zegt dan:

"Zie er dus op toe, broeders en zusters, dat niemand van u door een kwaadwillig, ongelovig hart afvallig wordt van de levende God, maar wijs elkaar terecht, elke dag dat dit 'vandaag' nog geldt, opdat niemand van u halsstarrig wordt omdat hij door zonde verleid werd. Want alleen als we tot het einde toe resoluut vasthouden aan ons aanvankelijk vertrouwen, blijven we deelgenoten van Christus." (Hebr. 3:12-14)

Mag ik u vragen om de rest van Hebreeën 3 en 4 ook te lezen en in uw leven toe te passen. Vandaag, om Gods stem te horen. Om te luisteren en te leren. *"Luister vandaag naar zijn stem."*

De lofzang voor de HEER, onze God wordt dan niet minder uitbundig. Zwijgen hoeven we niet. Mogen we niet zelfs. Het mag blijven klinken: *"Kom laten wij jubelen voor de HEER..."* Maar, gehoord Gods stem, klinkt ons loflied wel een octaaf dieper. In de naam van onze Heer Jezus Christus.

Amen.